

RESUSCITERING

Hva gjør du når pasienten får sirkulasjon?

Kristian Lexow, overlege
Norsk Resuscitasjonsråd

www.nrr.org

Eldar Søreide

Hva redder liv og hjerneceller når hjertet har stoppet?

Bare tre tiltak er vitenskapelig vist å ha virkning på overlevelse

- ♥ Tidlig og god HLR (spesielt godt utførte brystkompresjoner)
- ♥ Tidlig defibrillering
- ♥ God og målrettet behandling etter at hjertet har startet (etter ROSC)

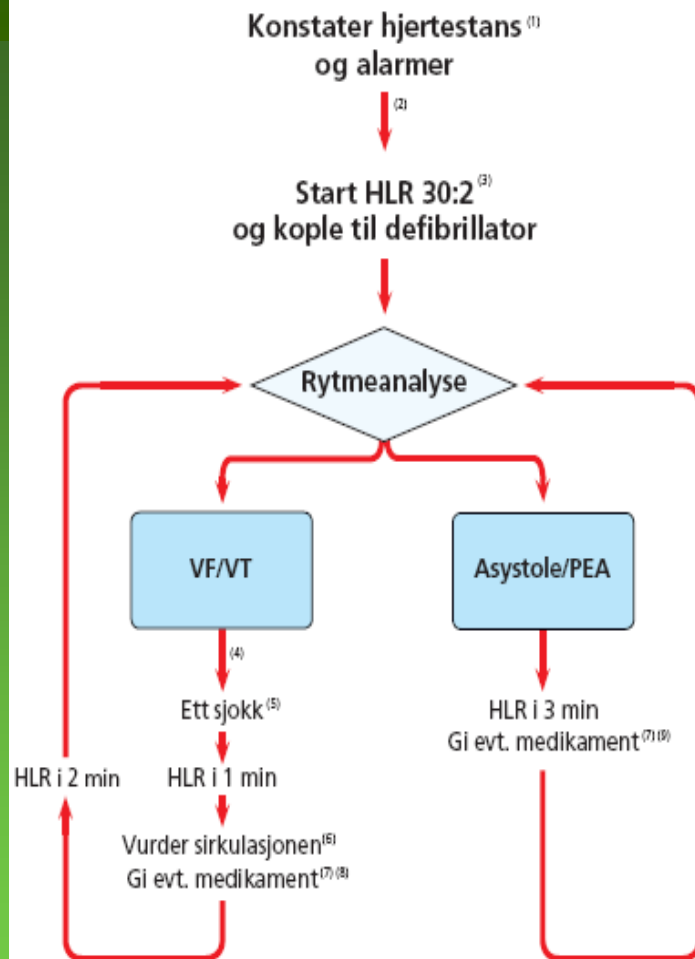

God behandling etter ROSC

- terapeutisk hypotermi
- PCI eller trombolyse
- effektiv krampebehandling
- normalisering av blodsukker
- normalisering av sirk. & syre-base

Etter vellykket gjenoppliving .....??

Hvis i tvil....:
Konferer AHLR-plakaten

Merknader

1. Bævtstløs, puster ikke normalt.
2. Vurder ett prækordialt slag hvis bævtstet stans. Gi 5 innblåsninger ved mistanke om hypokstisk årsak.
3. Frøkvans 100 kompresjoner/min. Etter intubasjon: Komprimer kontinuerlig og gi 10 innblåsninger/min.
4. Vurder 3 min med god HLR før første sjokk hvis stans ikke ble bævtstet av helsepersonell.
5. Monofasisk 360 J, bifasisk 200 J, eller som anbefalt av leverandør.
6. Etter 1 min med HLR: Vurder sirkulasjonen. Bruk maksimalt 10 sek.
7. Adrenalin
Hvis ingen sirkulasjon, gi 1 mg iv under pågående HLR.
8. Amiodaron
Hvis fortsatt VF/VT (en skopbredde) etter 2 sjokk, gi engangsdose 300 mg iv og evt. tilleggsdose 150 mg iv.
9. Atropin
Hvis initial asystole eller PEA med frøkvans < 60/min, gi engangsdose 3 mg iv.

Ved første anledning og uten avbrudd i HLR:

Venskanyling

Vurder også:

Intubasjon - bare kompetent personell
Kapsnograf - hvis tilgjengelig
Endret elektrodoplassering - etter flere mislykkede sjokk.

Behandle spesielle årsaker

Hypoksi
Hypovolemi
Hypohyperkalemi
Hypotermi
Tamponade
Trykknepneumotoraks
Tromboemboli
Toksiner/forgifninger

Fortsatt AHLR

- så lenge pasienten har VF/VT.
- til pasienten viser tegn til liv (bevegeelse, hoste, normal pust eller felbar puls).
- så lenge gjenopplivningsforsøk kan tenkes å bli vellykket.
- så lenge det er etek ansvarlig å fortsette.

Etter vellykket gjenoppliving

Normoventiler (10 vent/min).
Ta EKG og vurder PCI/trombololyse.
Start nedkjøling hvis pas. ikke våkner 5-10 min etter gjenopprettet sirkulasjon.
Tilstrab normalisering av blodtrykk, puls, blodgasser og blodsukker.
Behandle kramper.
Behandle grunn sykdom.

ROSC

= Return Of Spontaneous Circulation

= Når pasienten har fått sirkulasjon tilbake

Flere kan reddes ved å styrke hvert av leddene i
”Kjeden som redder liv”!

God behandling etter ROSC synes alene å **mer enn doble** statistisk sjanse for overlevelse!

Ventilering etter ROSC

Vanlige feil (1):

For rask innblåsing og for stort volum

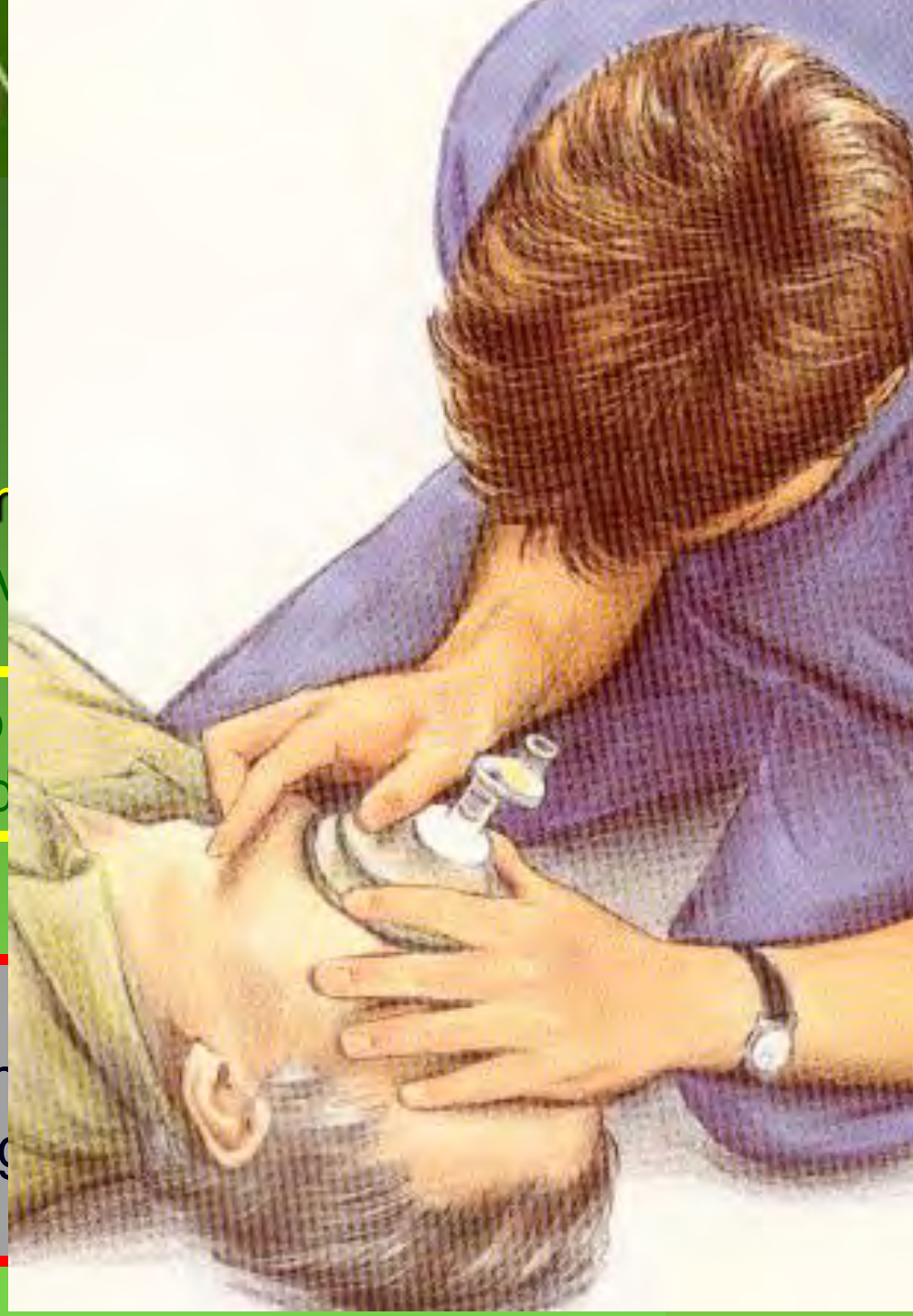
→ du blåser luft ned i magesekken (v

→ Fare for regurgitasjon (mageinnho

→ fare for aspirasjon av mageinnhold

Blås bare
til brystkassen hever seg!

Un
reg

Ventilering etter ROSC

Vanlige feil (2):

For rask innblåsing og for stort volum

→ du blåser luft ned i magesekken (ventrikkelen)

→ oppblåst ventrikkel trykker på diafragma

→ økt trykk i thoraks

→ reduserer dermed venøs tilbakestrømning

→ reduserer dermed cardiac output vesentlig

Blås bare
til brystkassen hever seg!

Unngå
redusert cardiac output!

Ventilering etter ROSC

Vanlige feil (3):

Hyperventilering

→ Lufter ut CO₂ fra lungene og blodet

→ Lavt CO₂-innhold i blodet

gir cerebral vasokonstriksjon (sammentrekning av blodårene i hjernen) → skadelig for hjernen som allerede lider av lav blodstrøm og oksygenmangel

Normoventilér

Blås 10 ganger/min.!

Unngå

cerebral vasokonstriksjon!

Bruk av oksygen (FiO_2)

♥ Under pågående HLR
→ $FiO_2 = 1,0$ (= 100% O_2)

♥ Etter ROSC
→ Tilstreb normal PaO_2 (12 kPa) !

Begrunnelse

Etter ROSC er for mye oksygen (PaO_2 over normalnivå) skadelig for hjernen pga. frie radikaler!

Ta derfor arteriell blodgass så snart som mulig etter ROSC og juster O_2 -tilførselen ned til $PaO_2 = 12$ kPa

Bruk av oksygen (FiO_2)

- ♥ Under pågående HLR
→ $FiO_2 = 1,0$ (=100% O_2)
- ♥ Etter ROSC (puls)
→ Tilstreb normal PaO_2 (12 kPa) !

Begrunnelse

Etter ROSC er for mye oksygen (PaO_2 over normalnivå) skadelig for hjernen pga. frie radikaler!

Prehospitalt

(når vanskelig å ta arterielle blodgasser)

→ Styr etter O_2 -metning: 96-98% (ikke 100%)

Endotrakeal intubasjon?

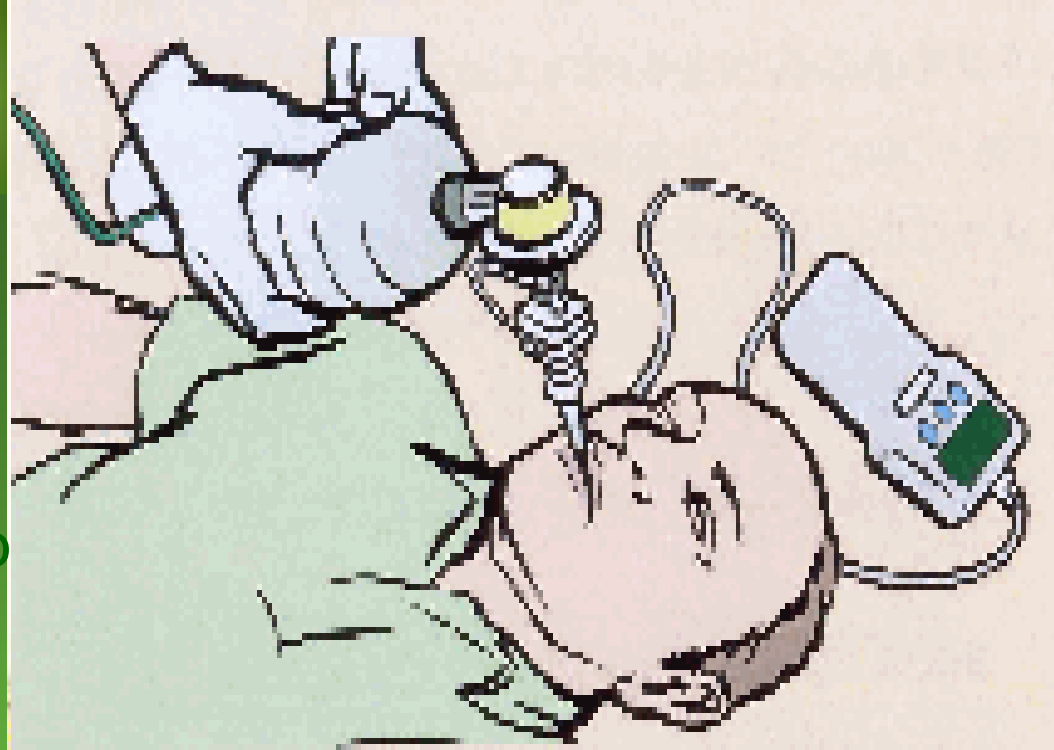
Anbefales bare for trent personell
(anestesi- og profesjonelt amb.perso

Hvis **utrente** intuberer →

- ♥ stor fare for unødig tidsspille
- ♥ stor fare for feilintubasjon
- ♥ feil fokus → feil prioriteringer

Utrente bør fortrinnsvis bruke
lomme-maske (helst med O₂-nippel)

Larynxtube er et alternativ

Endotrakeal intubasjon

Vanlige feil

♥ Hyperventilering (unødig høyt tidalvolum og frekvens)

Hyperventilering
er svært skadelig
og **skal alltid unngås**
- både under HLR!
- og etter ROSC!

Pasienten skal
alltid **normoventileres**
også etter at pas. er
intubert!

Ventilering etter ROSC (oppsummering)

♥ Hyperventilering er forbudt!

Gir økt trykk i thorakshulen.

→ Betydelig redusert venøs tilbakestrømming til hjertet.

→ Betydelig redusert cardiac output (både ved HLR og etter ROSC).

Gir cerebral vasokonstriksjon.

♥ Hyperoksi (høy PaO₂) er skadelig etter ROSC!

pga. dannelsen av frie radikaler i den hypoksisk skadde hjernen.

Etter ROSC → tilstrebe PaO₂ på 12 KPa (eller O₂-metning: 96-98%).

♥ Intubasjon → Bare hvis du fra før behersker det godt!

Farlig i utrente hender (feil-intubasjoner).

Beredskap for ny VF under transport

- elektrodeplassering

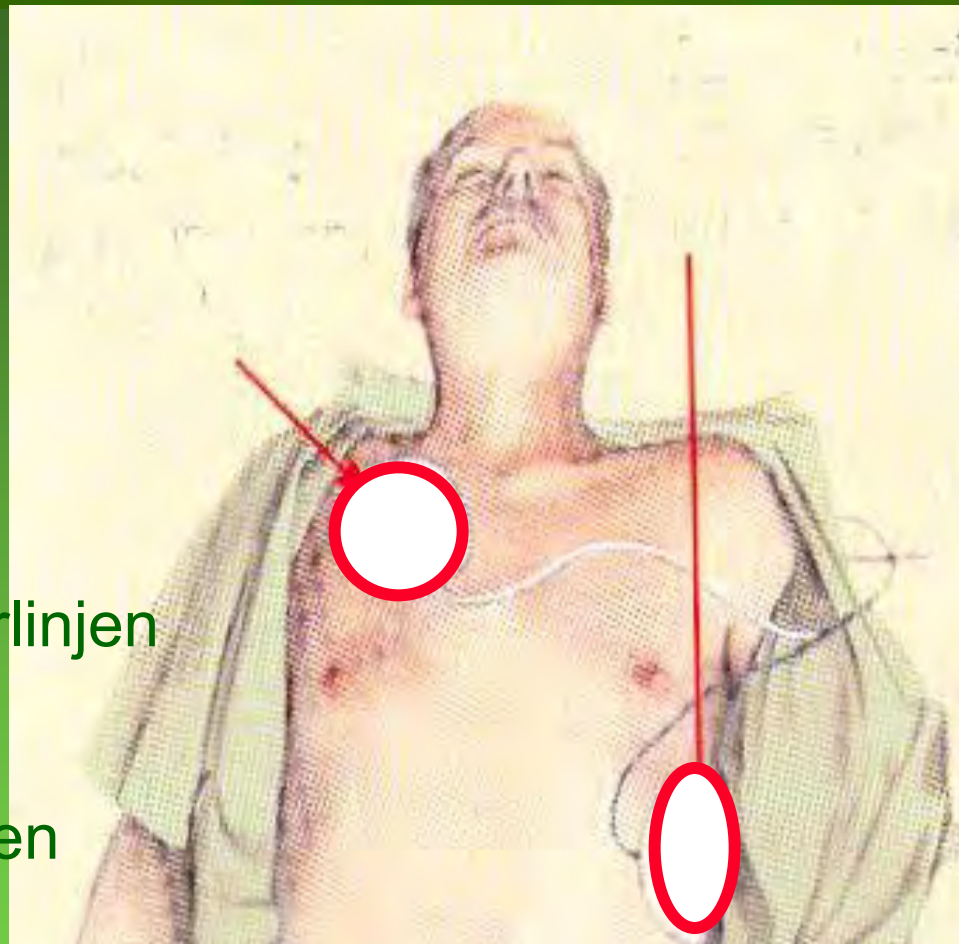
♥ Høyre elektrode

- like nedenfor kragebeinet
- sentrum av elektroden i midtklavikulærlinjen

♥ Venstre elektrode

- sentrum av elektroden i midtaxillærlinjen
- øvre kant av elektroden ca. 7cm
(= en håndsbredd) nedenfor aksillen

Elektrodeplasseringen er oftest markert med tegninger på elektrodene

Suboptimalt plasserte elektroder er en av de vanligste legefeil!

Antiarytmika

hvis ustabil hjerterytme etter ROSC ?

..bare hvis

- den ustabile hjerterytmen fører til betydelig redusert sirkulasjon
- og hvis pasienten ikke på forhånd er mettet av aktuelt medikament (f.eks.amiodarone)

Begrunnelse:

- 1) Alle antiarytmika kan virke "proarytmogent" (dvs. øke arytmitendensen) i hypoksisk myokard
- 2) All blanding av antiarytmika kan virke "proarytmogent" (dvs. øke arytmitendensen).

Konklusjon: "Fingrene fra fatet!"

Overlat evt. antiarytmisk behandling til kardiologene

Hvis bevitnet ny VF under transport .....

Gi straks ett sjokk

- avvent effekt

- gi evt. 1-2 nye sjokk før du starter AHLR på nytt

Hvis du kan gi sjokk like etter at hjertet har stoppet (f.eks. ved bevitnet stans i en ambulanse, på PCI-lab eller på en overvåkingsavdeling), kan du tillate deg å avvente effekten av 1-2 sjokk før du evt. igjen starter AHLR.

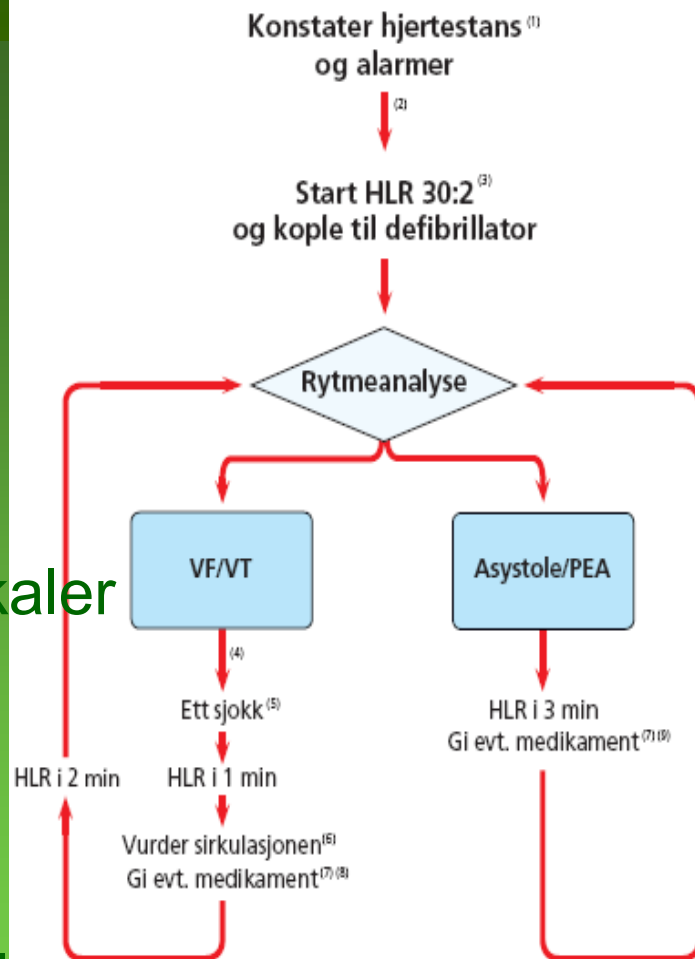
Terapeutisk hypotermi

Beskytter hjernen fra skader som oppstår i reperfusjonsfasen ved å

- senke metabolismen
- redusere dannelsen av oksygenradikaler
- redusere lekkasje av skadelige, eksitatoriske transmittorsubstanser

♥ Hvis pas. ikke våkner innen 5-10 min. etter ROSC → Start aktiv nedkjøling så snart som praktisk mulig!

AVANSERT HLR - VOKSNE

Merknader

1. Bøvtstlos, puster ikke normalt.
2. Vurder ett prækordialt slag hvis bøvtnet stans. Gi 5 innblåsingar ved mistanke om hypokstik årsak.
3. Frøkvens 100 kompresjoner/min. Etter intubasjon: Komprimer kontinuerlig og gi 10 innblåsingar/min.
4. Vurder 3 min med god HLR før første sjokk hvis stans ikke ble bøvtnet av helsepersonell.
5. Monofasisk 360 J, bifasisk 200 J, eller som anbefalt av leverandrer.
6. Etter 1 min med HLR: Vurder sirkulasjonen. Bruk maksimalt 10 sek.
7. **Adrenalin**
Hvis ingen sirkulasjon, gi 1 mg iv under pågående HLR.
8. **Amiodaron**
Hvis fortsatt VF/VT (en skop-bredde) etter 2 sjokk, gi engangsdose 300 mg iv og evt. tilleggsdose 150 mg iv.
9. **Atropin**
Hvis initial asystole eller PEA med frøkvens < 60/min, gi engangsdose 3 mg iv.

Ved første anledning og uten avbrudd i HLR:
Vensknylering

Vurder også:

Intubasjon - bare kompetent personell
Kapsnograf - hvis tilgjengelig
Endret elektrodoplassering - etter flere mislykkede sjokk.

Behandle spesielle årsaker

Hypoksi
Hypovolemi
Hypohyperkalemi
Hypotermi

Tamponade
Trykkinneumotoraks
Tromboemboli
Toksiner/forgifninger

Fortsatt AHLR

- så lenge pasienten har VF/VT.
- til pasienten viser tegn til liv (bevegelse, hoste, normal pust eller felbar puls).
- så lenge gjenopplivningsforsøk kan tenkes å bli vellykket.
- så lenge det er etisk forsvarlig å fortsette.

Etter vellykket gjenopplivning

Normoventiler (10 vent/min).
Ta EKG og vurder PCI/trombolysje.
Start nedkjøling hvis pas. ikke våkner 5-10 min etter gjenopprettet sirkulasjon.
Tilstrab normalisering av blodtrykk, puls, blodgasser og blodsukker.
Behandle kramper.
Behandle grunnsykdom.

Terapeutisk hypotermi - nasjonale retningslinjer

- ♥ Voksne pasienter som fortsatt er er bevisstløse 5-10 min. etter ROSC, bør kjøles ned til 32-34°C i 12-24 timer, respiratorbehandles og om nødvendig sederes og kurariseres.
- ♥ Nedkjølingen bør starte så snart som mulig hvis pas. ikke våkner, men synes å gi en viss effekt også om den skjer senere.
- ♥ Terapeutisk hypotermi er best dokumentert hos voksne etter VF, men det er grunn til å anta at metoden har effekt etter ROSC også ved stans av andre årsaker og på barn.
- ♥ Ved alle sykehus som behandler pasienter etter hjertestans, bør aktuelle avdelinger ha prosedyrer for nedkjøling som omfatter prehospital fase, akuttmottak og intensivbehandling.

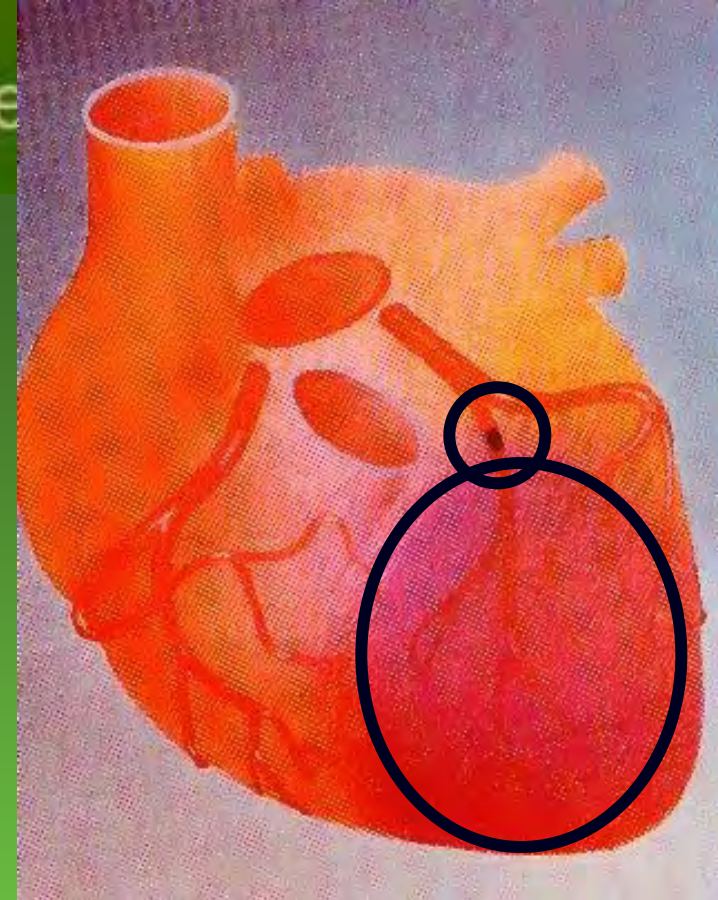
Trombolyse og / eller PCI (behandle grunnsykdommen)

Ved mistanke om akutt koronar
ischemi som årsak til hjertestansen

→ ta straks 12-avlednings EKG

→ ved STEMI → vurder trombolyse

→ eller PCI

Døgnskuttinuerlig PCI-tilbud i Norge:

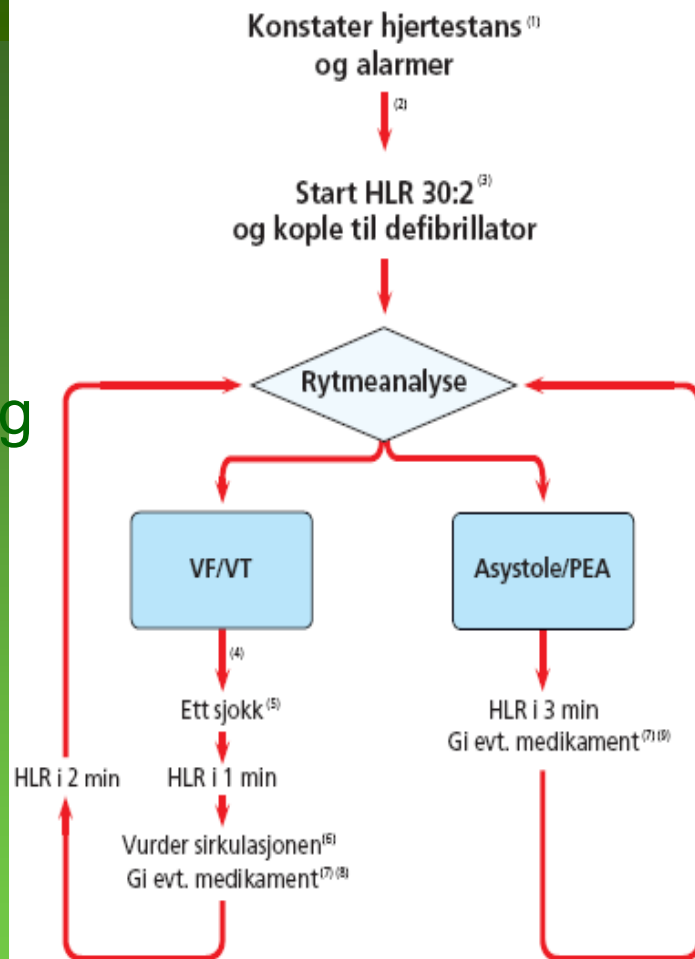
- Oslo
- Arendal (deler av døgnet)
- Stavanger
- Bergen
- Trondheim
- Tromsø

God krampebehandling

Unormale elektriske utladninger i hjernen (epileptogen aktivitet) er vanlig og skadelig etter alvorlig hypoksi.

Kramper skal behandles aktivt med diazepam eller andre medikamenter!

AVANSERT HLR - VOKSNE

Merknader

1. Bøvtstløs, puster ikke normalt.
2. Vurder ett prekordialt slag hvis bøvtnet stans. Gi 5 innblåsingar ved mistanke om hypokstisk årsak.
3. Frekvens 100 kompresjoner/min. Etter intubasjon: Komprimer kontinuerlig og gi 10 innblåsingar/min.
4. Vurder 3 min med god HLR før første sjokk hvis stans ikke ble bøvtnet av helsepersonell.
5. Monofasisk 360 J, bifasisk 200 J, eller som anbefalt av leverandrar.
6. Etter 1 min med HLR: Vurder sirkulasjonen. Bruk maksimalt 10 sek.
7. **Adrenalin**
Hvis ingen sirkulasjon, gi 1 mg iv under pågående HLR.
8. **Amlodaron**
Hvis fortsatt VF/VT (an skop-bredde) etter 2 sjokk, gi engangsdose 300 mg iv og evt. tilleggsdose 150 mg iv.
9. **Atropin**
Hvis initial asystole eller PEA med frekvens < 60/min, gi engangsdose 3 mg iv.

Ved første anledning og utan avbrudd i HLR:
Venskanylering

Vurder også:
Intubasjon - bare kompetent personell
Kapnografi - hvis tilgjengelig
Endret elektrodoplassering - etter flere mislykkede sjokk.

Behandle spesielle årsaker

Hypoksi
Hypovolemi
Hypohyperkalemi
Hypotermi

Tamponade
Trykknepneumotoraks
Tromboemboli
Toksiner/forgifninger

Fortsatt AHLR

- så lenge pasienten har VF/VT.
- til pasienten viser tegn til liv (bevegeelse, hoste, normal pust eller felber puls).
- så lenge gjenopplivningsforsøk kan tenkes å bli vellykket.
- så lenge det er etisk forsvarlig å fortsette.

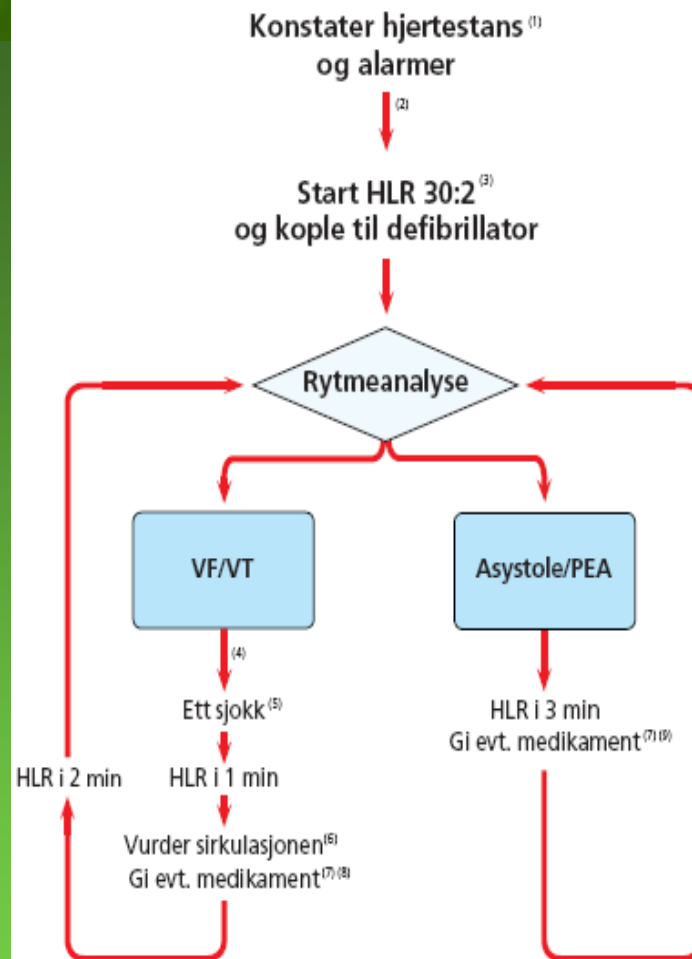
Etter vellykket gjenopplivning

Normoversler (10 vart/min).
Ta EKG og vurder PCI/trombololyse.
Start nedkjøling hvis pas. ikke våkner 5-10 min etter gjenopprettet sirkulasjon.
Tilstrab normalisering av blodtrykk, puls, blodgasser og blodsukker.
Behandle kramper.
Behandle grunnsykdom.

Normaliser blodsukkeret

Høyt blodsukkernivå er skadelig for hjernen de første døgn etter ROSC.

Hold blodsukkernivået jevnt i nedre normalområde (rundt 5 mmol/l) med insulin i ca. 2 døgn.

Merknader

1. Bævtstles, puster ikke normalt.
2. Vurder ett prækordialt slag hvis bævtstet stans. Gi 5 innblåsninger ved mistanke om hypokstisk årsak.
3. Frækvens: 100 kompresjoner/min. Etter Intubasjon: Komprimer kontinuarlig og gi 10 innblåsninger/min.
4. Vurder 3 min med god HLR før første sjokk: hvis stans ikke ble bævtstet av helsepersonell.
5. Monofasisk 360 J, bifasisk 200 J, eller som anbefalt av leverander.
6. Etter 1 min med HLR: Vurder sirkulasjonen. Bruk maksimalt 10 sek.
7. **Adrenalin**
Hvis ingen sirkulasjon, gi 1 mg iv under pågående HLR.
8. **Amiodarone**
Hvis fortsatt VF/VT (en skop-bredde) etter 2 sjokk, gi engangsdose 300 mg iv og evt. tilleggsdose 150 mg iv.
9. **Atropin**
Hvis initial asystole eller PEA med frækvens < 60/min, gi engangsdose 3 mg iv.

Ved første anledning og uten avbrudd i HLR:
Venskanyling

Vurder også:
Intubasjon - bare kompetent personell
Kapnografi - hvis tilgjengelig
Endret elektrod plassering - etter flere mislykkede sjokk.

Behandle spesielle årsaker

Hypoksi
Hypovolemi
Hypohyperkalemi
Hypotermi

Tamponade
Trykknemotoraks
Tromboemboli
Toksinforgiftninger

Fortsatt AHLR

- så lenge pasienten har VF/VT.
- til pasienten viser tegn til liv (bevegelse, hoste, normal pust eller felbar puls).
- så lenge gjenopplivningsforsøk kan tenkes å bli vellykket.
- så lenge det er etek forsvarlig å fortsette.

Etter vellykket gjenopplivning

Normoventiler (10 vent/min).
Ta EKG og vurder PCI/trombolyse.
Start nadeljåling hvis pas. ikke våkner 5-10 min etter gjenopprettet sirkulasjon.
Tilstråb normalisering av blodtrykk, pult, blodgasser og blodsukker.
Behandle kramper.
Behandle grunnnykdom.

Normaliser sirkulasjon og syre-base

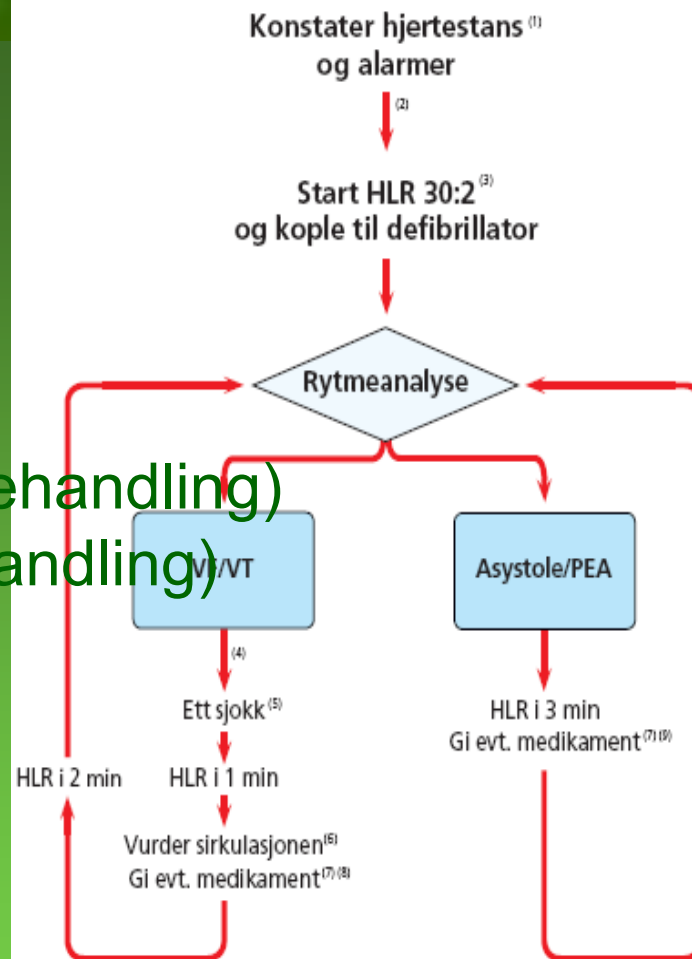
Stabiliser sirkulasjonen!

- volum
- inotrope medikamenter (spesialistbehandling)
- aorta-ballong-pumpe (spesialistbehandling)

Syre-base normaliseres raskt ved

- normoventilering
- normalisering av sirkulasjon
- (sjelden indisert å bruke buffer)

ROSC og stabil sirkulasjon er den beste metoden til å normalisere syre-base og blodgasser.

Merknader

1. Bærvistles, puster ikke normalt.
2. Vurder ett prækordialt slag hvis bærvistnet stans. Gi 5 innblåsninger ved mistanke om hypokstisk årsak.
3. Frekvens: 100 kompresjoner/min. Etter Intubasjon: Komprimer kontinuerlig og gi 10 innblåsninger/min.
4. Vurder 3 min med god HLR før første sjokk: hvis stans ikke ble bærvistnet av helsepersonell.
5. Monofasisk 360 J, bifasisk 200 J, eller som anbefalt av leverandør.
6. Etter 1 min med HLR: Vurder sirkulasjonen. Bruk maksimalt 10 sek.
7. **Adrenalin**
Hvis ingen sirkulasjon, gi 1 mg iv under pågående HLR.
8. **Amiodaron**
Hvis fortsatt VF/VT (en skop-bredde) etter 2 sjokk, gi engangsdose 300 mg iv og evt. tillegg dose 150 mg iv.
9. **Atropin**
Hvis initial asystole eller PEA med frekvens < 60/min, gi engangsdose 3 mg iv.

Ved første anledning og uten avbrudd i HLR:
Vaskarylating

Vurder også:
Intubasjon - bare kompetent personell
Kapnografi - hvis tilgjengelig
Endret elektrod plassering - etter flere mislykkede sjokk.

Behandle spesielle årsaker

Hypoksi
Hypovolemi
Hypohypokalemi
Hypotermi

Tamponade
Trykknøsmotoraks
Tromboemboli
Toksinforgiftninger

Fortsatt AHR

- så lenge pasienten har VF/VT.
- til pasienten viser tegn til liv (bevegelse, hoste, normal pust eller felbar puls).
- så lenge gjenopplivningsforsøk kan tenkes å bli vellykket.
- så lenge det er etek forsvarlig å fortsette.

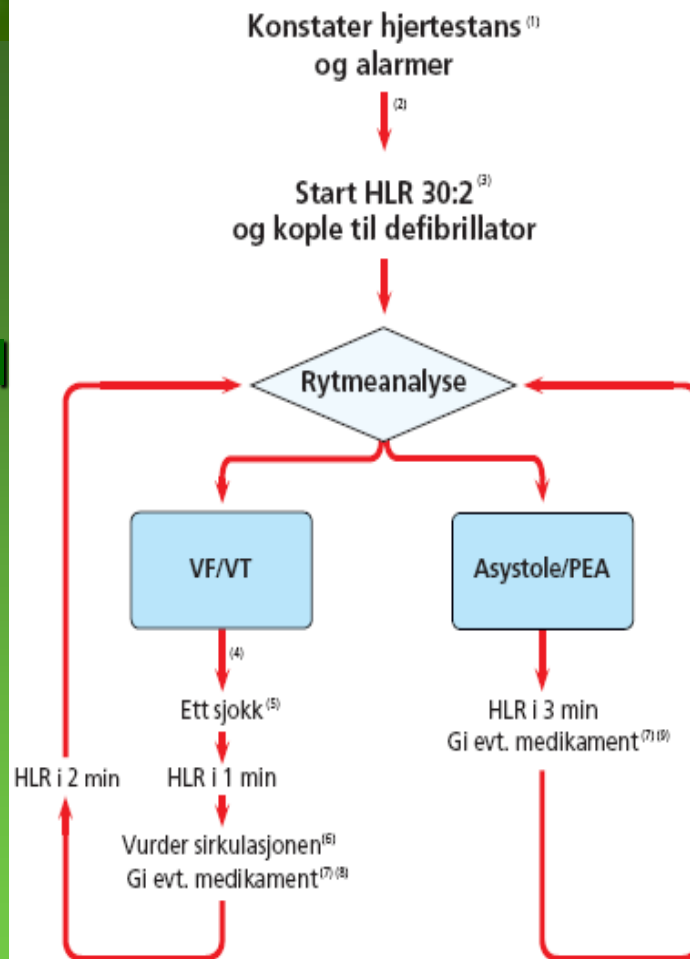
Etter vellykket gjenopplivning

Normoventiler (10 vent/min).
Ta EKG og vurder PCI/trombolysis.
Start nadijaling hvis pas. ikke våkner 5-10 min etter gjenopprettet sirkulasjon.
Tilstrø normalisering av blodtrykk, put, blodgasser og blodsukker.
Behandle kramper.
Behandle grunnnykdom.

Etter vellykket gjenoppliving

1. Normoventilér (10 vent./min.)
2. Ta EKG og vurder trombolyse / PCI
3. Start nedkjøling hvis pas. ikke våkner 5-10 min. etter ROSC
4. Tilstreb normalisering av BT og P
5. Tilstreb normalisering blodgasser
6. Tilstreb normalisering blodsukker
7. Behandle kramper
8. Behandle grunnsykdom

Hvis i tvil.....:
Konferer AHLR-plakaten!

Merknader

1. Bærvæstles, puster ikke normalt.
2. Vurder ett prekordialt slag hvis bærvæstet stans. Gi 5 innblåsninger ved mistanke om hypokstisk årsak.
3. Frøkvens: 100 kompresjoner/min. Etter Intubasjon: Komprimer kontinuerlig og gi 10 innblåsninger/min.
4. Vurder 3 min med god HLR før første sjokk: hvis stans ikke ble bærvæstet av helsepersonell.
5. Monofasisk 360 J, bifasisk 200 J, eller som anbefalt av leverandør.
6. Etter 1 min med HLR: Vurder sirkulasjonen. Bruk maksimalt 10 sek.
7. **Adrenalin**
Hvis ingen sirkulasjon, gi 1 mg iv under pågående HLR.
8. **Amiodaron**
Hvis fortsatt VF/VT (en skop-bredde) etter 2 sjokk, gi engangsdose 300 mg iv og evt. tilleggdose 150 mg iv.
9. **Atropin**
Hvis initial asystole eller PEA med frøkvens < 60/min, gi engangsdose 3 mg iv.

Ved første anledning og uten avbrudd i HLR:
Venekanylering

Vurder også:
Intubasjon - bare kompetent personell
Kapnografi - hvis tilgjengelig
Endret elektrodoplassering - etter flere mislykkede sjokk.

Behandle spesielle årsaker

Hypoksi
Hypovolemi
Hypohyperkalemi
Hypotermi

Tamponade
Trykknepneumotoraks
Tromboemboli
Toksinforgiftninger

Fortsatt AHLR

- så lenge pasienten har VF/VT.
- til pasienten viser tegn til liv (bevegeelse, hoste, normal pust eller felbar puls).
- så lenge gjenopplivningsforsøk kan tenkes å bli vellykket.
- så lenge det er etek forsvarlig å fortsette.

Etter vellykket gjenoppliving

Normoventilér (10 vent./min).
Ta EKG og vurder PCI/trombolyse.
Start nedkjøling hvis pas. ikke våkner 5-10 min etter gjenopprettet sirkulasjon.
Tilstréb normalisering av blodtrykk, put, blodgasser og blodsukker.
Behandle kramper.
Behandle grunnsykdom.